

Statuso ir vertybių vaidmuo tarptautinėje politikoje

Prof. Dovilė Jakniūnaitė
2025 sausio 24 d.
Jaunųjų politologų mokykla

“Beieškant pripažinimo: Lietuvos užsienio politika 2015–2024 m.”

LMT

Lietuvos mokslo taryba

sutarties Nr. S-MIP-24-109

Kaip suprasti valstybių elgesį?

Interesai

Saugumas

Galia

Tapatybė

Statusas

Padėtis socialinėje hierarchijoje

Atsiranda santykyje

Dvi interpretacijos: rangas sistemoje vs priklausymas
"klubui"

Kokie statuso žodžiai ateina į galvą?

Kodėl valstybės siekia statuso

Nauda: įtaka, ištekliai, saugumas ...

Pagarba

Tapatybė

Savivertė

Pripažinimas

Kodėl valstybės siekia statuso - Teoriniai aiškinimai

Nauda: įtaka, ištekliai, saugumas

Racionalizmas

...

Pagarba

Socialinės tapatybės teorija

Tapatybė

Savivertė

Pripažinimas

Konstruktyvizmas

**“Varančioji” jēga: nepasitenkinimas esamu
statusu**

Statuso siekimo strategijos

“Kietosios”: karine galia, jėga, ekonomine politika, technologijų išnaudojimi

“Švelniosios”: mega renginiai, prestižiniai klubai, tam tikro elgesio demonstravimas

Socialinio kūrybingumo strategijos

Kokios mažųjų valstybių galimybės?

Vertybiniė užsienio politika

Kā reiškia būti vertybišku?

4 etikos tradicijos:

Deontinė

Utilitaristinė

Dorybių (virtue) etika

Rūpesčio / atsakomybės etika

Ką reiškia būti vertybišku?

4 etikos tradicijos:

Deontinė → taisyklės ir principai

Utilitaristinė → rezultatas: didžiausias gėris/nauda

Dorybių (virtue) etika → dorybės ir praktinė išmintis

Rūpesčio / atsakomybės etika → atsakomybė Kitai/m

Kokia politika galėtų būti vertybinė?

Ketinimai/tikslai

Priemonės

Pasekmės

Vertybinė užsienio politika

Politika ir vertybės

Nėra politikos be
vertybių

Interesai vs vertybės

Dirbtinė prieštata

Etika ir politika

Kieno politika, to etika?

Didžiųjų valstybių privilegija?

Ar reikia mažosioms valstybėms rūpintis morale tarptautinėje politikoje?

2020 06 02, 13:52

Mantas Adomėnas, Gabrielius Landsbergis: Lietuvai ateina metas rinktis

Mantas Adomėnas, Gabrielius
Landsbergis

Šaltinis: 15min

„Mes turime apsispręsti, ar norime ginti tas tarptautines normas, kurios paskutinius kelis dešimtmečius leido pasauliui – ir mums – būti saugiems bei klestėti.“

Mantas Adomėnas.
Apie silpnųjų stiprybę.
Trylika tezių apie
naujosios Lietuvos
užsienio politikos
prielaidas ir principus

f 49

Mantas Adomėnas, nzidiny.lt

2022.12.06 18:41

„pamatinis Lietuvos interesus,
kuriuo grįžta dabartinė Lietuvos
užsienio politika, yra tokia pasaulio
tvarka, kurioje tokios valstybės,
kaip Lietuva, gali išlikti“

...

„Esminis, giliausias iššūkis
Lietuvos užsienio politikai yra ne
Rusija ar Kinija, ne autoritarizmo
keliamos grėsmės, ne vertybės vs.
interesai, bet: kaip išlaikyti politinį
subjektiškumą, tai, kas angliškai
vadinasi agency, kaip iš politikos
objekto tapti (ir išlikti) politikos
subjektu?“

Kas bendra tarp šių valstybių?

Švedija

Liuksemburgas

Kanada

Ispanija

Meksika

Vokietija

Prancūzija

Olandija

Libija

Čilė

Feministinė užsienio politika

Teisės (rights)

Reprezentacija

Ištekliai (resources)

Realybė

Other-regarding

Pavyzdys: Švedijos kelti tikslai

- 1) Visiškai realizuotos žmogaus teisės
- 2) Laisvė nuo fizinio, psichologinio ir seksualinio smurto
- 3) Dalyvavimas konfliktų prevencijoje bei sprendžiant konfliktus ir atkuriant taiką po konfliktų
- 4) Politinis dalyvavimas ir įtaka visose visuomenės srityse
- 5) Ekonominės teisės ir įgalinimas
- 6) Seksualinė ir reprodukcinė sveikata ir teisės

Taigi

Statuso siekimo analizė leidžia suprasti „neracionalius“/neįprastus valstybių veiksmus

Vertybinė politika kaip statuso siekimo strategija

Leidžia suprasti valstybių tapatybes ir pasaulio matymą

Prof. Dovilė Jakniūnaitė
Vilniaus universitetas
Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas

@dovilejakniunaite

@dovilejakniunaite

@djdovile

dovile.jakniunaite@tspmi.vu.lt